

PORESKA PRAKSA

ZA AVGUST 2018. GODINE

Mišljenja

PDV	2
Porez na dohodak fizičkih lica	13
Porez na dobit pravnih lica.....	16
Ostalo (drugi propisi).....	18

POREZ NA DODATU VRIJEDNOST

Izdavaoc smještaja i obaveza PDV registracije

Broj: 03/2-13662/2-18

Podgorica, 01. avgusta 2018.godine

Prema odredbama člana 3 Zakona o porezu na dodatu vrijednost ("Sl.list RCG",br. 65/01...04/06 i "Sl.list CG",br.16/07...50/17), predmet oporezivanja PDV je promet proizvoda i promet usluga koje poreski obveznik u okviru obavljanja svoje djelatnosti vrši uz naknadu, kao i uvoz proizvoda u Crnu Goru.

Fizičko lice (rezidentno i nerezidentno) koje daje u zakup nepokretnu imovinu (turističke apartmane) vrši promet usluga na koji se obračunava i plaća PDV i dužno je da se registruje za PDV, ako po ovom osnovu za poslednjih 12 mjeseci ili kraći period, ostvari oporeziv promet iznad 18.000,00€. Prijava za registraciju za PDV, prema odredbama člana 55 Zakona, podnosi se najkasnije do 20 dana kalendarskog mjeseca koji slijedi mjesec u kojem je izvršen, odnosno postoji vjerovatnoća da će se izvršiti promet usluga u visini koji prelazi propisani cenzus. U skladu sa odredbama Pravilnika o obliku i sadržini prijave za registraciju obveznika poreza na dodatu vrijednost ("Sl.list RCG",br.06/06 i "Sl.list CG",br.34/13), uz prijavu (obrazac PR PDV-1) prilaže se ovlašćenje za lice koje zastupa poreskog obveznika kod poreskog organa. Svojstvo poreskog obveznika se stiče danom koji poreski organ utvrdi u rješenju o registraciji za PDV.

Registrovani PDV obveznik - zakupodavac je dužan da, u skladu sa odredbama člana 31 i člana 32 Zakona, za izvršeni promet usluga izda zakupcu račun ili drugi dokumenat koji služi kao račun sa iskazanim iznosom obračunatog PDV. PDV se obračunava i plaća po stopi od 21% na osnovicu koju, saglasno odredbama člana 20 ovog Zakona, čini bruto zakupnina. Obaveza registrovanog PDV obveznika-zakupodavca je da utvrdi svoju poresku obavezu na osnovu obračunatog PDV iz izdatih računa, da tako obračunatu poresku obavezu iskaže u mjesečnoj prijavi za obračun PDV (obrazac PR PDV-2), te da utvrđenu PDV obavezu plati do 15. u mjesecu po isteku poreskog perioda (kalendarski mjesec). Poreski obveznik u datom poreskom periodu ima pravo na odbitak pretporeza, ako su ispunjeni uslovi za odbijanje pretporeza propisani odredbama člana 37 Zakona.

Poreski obveznik je dužan da, u skladu sa članom 53 Zakona, vodi posebne evidencije (Knjiga izdatih –izlaznih računa i Knjiga primljenih -ulaznih računa) i osigura sve podatke potrebne za pravilno i pravovremeno obračunavanje i plaćanje PDV.

Mjesto prometa usluga i utvđivanje i plaćanje poreske obaveze, korišćenje 0% PDV

Broj: 03/2-13663/2-18

Podgorica, 01. avgusta 2018. godine

Primjer I.

Opšti princip kod određivanja mjesta prometa usluga, koje se pružaju poreskom obvezniku, shodno članu 17 stav 1 Zakona o porezu na dodatu vrijednost ("Službeni list RCG", br.65/01 ... 04/06 i "Službeni list CG", br.16/07, ... 50/17) je prema mjestu u kome primalac usluga ima sjedište ili stalnu poslovnu jedinicu, ako se promet usluga vrši u stalnoj poslovnoj jedinici koja se ne nalazi u mjestu sjedišta primaoca usluga, odnosno mjesto u kojem primalac usluga ima prebivalište ili boravište. Prema stavu 2 člana 17 Zakona o porezu na dodatu vrijednost, poreskim obveznikom, za svrhe određivanja mjesta pružanja usluga se smatra:

- 1) svako lice koje obavlja djelatnost trajno;
- 2) pravna lica, državni organi, organizacije i organi jedinice lokalne samouprave i druga javna pravna tijela u skladu sa ovim zakonom;
- 3) strana pravna lica.

Postoji izuzetak od navedenog pravila pa je u članu 17 stav 4 tačka 2 navedenog zakona propisano da se mjestom vršenja prometa usluga smatra, put ili dio puta kojim se vrši usluga prevoza. Ako se usluga prevoza ne obavlja samo u Crnoj Gori (već i u inostranstvu), ovaj zakon se primjenjuje samo na dio usluge prevoza koji se obavlja u Crnoj Gori.

Prema članu 75 stav 3 Pravilnika o primjeni Zakona o porezu na dodatu vrijednost ("Službeni list RCG", 65/02 ... 16/06 i "Službeni list CG", br.64/08, ... 84/17) poreski obveznik koji isporučuje usluge za koje u skladu sa članom 17 Zakona, mjestom prometa usluga nije određena Crna Gora, vrši prenos poreske obaveze na primaoca usluge i na račun unosi klauzulu "obaveza za PDV se prenosi na primaoca usluge", sa pozivom na odgovarajuću odredbu Zakona.

Poreski obveznik koji isporučuje usluge poreskom obvezniku iz člana 17 stav 2 Zakona, a koji nema sjedište, odnosno prebivalište u Crnoj Gori, prenos poreske obaveze može da izvrši ako mu je primalac usluge prethodno dostavio odgovarajući dokaz o registraciji u stranoj državi (stav 4 člana 75 Pravilnika).

Prema tome, rezidentni PDV obveznik (RPDVO) ima obavezu da shodno članu 17 stav 4 tačka 2 Zakona o porezu na dodatu vrijednost, obračuna PDV na usluge prevoza dobara na dio puta kroz Crnu Goru, izda račun ino licu sa posebno iskazanim prometom koji se oporezuje po stopi od 21% i prometom koji se ne oporezuje, za dio puta van Crne Gore, sa pozivom na navedeni član zakona. Kada rezidentni PDV obveznik pruža usluge ino licu, shodno se primjenjuju **odredbe člana 17 stav 1 i 2 Zakona o PDV i člana 75 stav 3 Pravilnika o primjeni Zakona o porezu na dodatu vrijednost**, odnosno usluge se oporezuju prema mjestu primaoca usluge, koliko je primalac usluge PDV obveznik. Ukoliko primalac usluge nije PDV obveznik, RPDVO na ove usluge ima obavezu da obračuna PDV po stopi od 21%. NPR: Ako je mjesto primaoca usluge firma iz Abu Dabia, RPDVO ima obavezu da na računu za pružene usluge u CG obračuna PDV. Ukoliko je mjesto primaoca usluge firma iz R. Srbije, RPDVO neće obračunati PDV na usluge pružene ino licu, pod uslovom da ima dokaz da se radi o registrovanom PDV obvezniku u R. Srbiji.

Primjer II.

Sa stanovišta odredbi člana 3 Zakona o porezu na dodatu vrijednost ("Sl. list RCG", br. 65/02...16/06 i "Sl. list CG", br. 64/08... 50/17) predmet oporezivanja PDV je promet proizvoda i promet usluga koje poreski obveznik u okviru obavljanja svoje djelatnosti vrši uz naknadu, kao i uvoz proizvoda u Crnu Goru.

Članom 25 stav 1 tačka 2 Zakona o PDV propisano je da se PDV plaća po stopi od 0%, na usluge koje su neposredno povezane sa izvozom odnosno uvozom proizvoda, u skladu sa članom 16 stav 2, odnosno članom 30 stav 1 ovog zakona. Radi boljeg razumijevanja navodimo da je članom 16 stav 2, odnosno članom 30 stav 1 i 2 ovog zakona propisano da je plaćanja PDV oslobođen uvoz proizvoda i promet usluga povezanih sa istim ukoliko se uvezeni proizvodi

podnose na uvid carinskom organu kada je dozvoljeno njihovo privremeno čuvanje (skladištenje) u skladu sa carinskim propisima, unose u slobodnu carinsku zonu, odnosno u slobodno carinsko skladište, uvoze radi izvoza po sistemu odlaganja ili je u pitanju carinski tranzitni postupak. Oslobođenje od plaćanja PDV iz ovog člana ostvaruje se pod uslovom da proizvodi nijesu stavljeni u slobodan promet i da je iznos PDV pri stavljanju u slobodan promet jednak iznosu koji bi morao biti obračunat, ukoliko bi takav promet proizvoda bio oporezovan prilikom unošenja u Crnu Goru (član 30 stav 3 zakona).

U skladu sa **odredbama člana 25 Zakona o PDV**, korišćenje nulte stope propisano je za sve izvozne transakcije (proizvode i usluge) i to za proizvode koji su stvarno izneseni iz Crne Gore ili su uneseni u slobodnu zonu, slobodna i carinska skladišta, pod uslovom da su namijenjena izvozu, a što se potvrđuje vjerodostojnom dokumentacijom (carinska izvozna deklaracija, računi o prevozu, izvodi o plaćanju i dr.).

Uslovi za pravo na odbitak ulaznog PDV

Broj: 03/2-14003/2-18

Podgorica, 02. avgusta 2018. godine

Poreski obveznik, ima pravo odbitka ulaznog PDV koji mu je obračunao prethodni učesnik u prometu, pod uslovom da ispunjava uslove propisane članom 37 Zakona o porezu na dodatu vrijednost ("Službeni list RCG", br.65/01 ... 04/06 i "Službeni list CG", br.16/07, ... 50/17) i članom 94 stav 1, 2 i 3 Pravilnika o primjeni Zakona o porezu na dodatu vrijednost. Prema članu 37 stav 7 Zakona o porezu na dodatu vrijednost poreski obveznik može odbiti ulazni PDV u poreskom periodu u kojem je primio račun za njemu izvršen promet proizvoda i usluga, odnosno carinske deklaracije za uvezene proizvode. U opisanom primjeru iz vašeg dopisa, poreski obveznik može iskoristiti prava na odbitak ulaznog PDV u poreskom period kada su ispunjena oba uslova, odnosno kada je primio račun i kada mu je isporučen proizvod, pa se ovaj iznos ulaznog PDV, može evidentirati u mjesečnoj prijavi za jun 2018. godine. Ulazni PDV plaćen dobavljačima u domaćem prometu proizvoda i usluga se unosi pod r.b. 16. mjesečne prijave za obračun PDV „obrazac“ PPDV-2.

Primjena člana 25 Zakona o PDV i oporezivanje po 0% PDV

Broj: 03/2- 14300/2-18

Podgorica, 03. avgusta 2018. godine

Što se tiče odredbi Zakona o porezu na dodatu vrijednost ("Službeni list RCG", br.65/01, ...76/05 i "Službeni list CG", br.16/07 ... 50/17) članom 3 ovog zakona je propisano da je predmet oporezivanja promet proizvoda i promet usluga koje poreski obveznik u okviru obavljanja svoje djelatnosti vrši uz naknadu, kao i uvoz proizvoda u Crnu Goru. Članom 25 stav 1 tačka 2 Zakona o PDV propisano je da se PDV plaća po stopi od 0%, na usluge koje su neposredno povezane sa izvozom odnosno uvozom proizvoda, u skladu sa članom 16 stav 2, odnosno članom 30 stav 1 ovog zakona. Radi boljeg razumijevanja navodimo da je članom 16 stav 2, odnosno članom 30 stav 1 i 2 ovog zakona propisano da je plaćanja PDV oslobođen uvoz proizvoda i promet usluga

povezanih sa istim ukoliko se uvezeni proizvodi podnose na uvid carinskom organu kada je dozvoljeno njihovo privremeno čuvanje (skladištenje) u skladu sa carinskim propisima, unose u slobodnu carinsku zonu, odnosno u slobodno carinsko skladište, uvoze radi izvoza po sistemu odlaganja ili je u pitanju carinski tranzitni postupak. Oslobođenje od plaćanja PDV iz ovog člana ostvaruje se pod uslovom da proizvodi nijesu stavljeni u slobodan promet i da je iznos PDV pri stavljanju u slobodan promet jednak iznosu koji bi morao biti obračunat, ukoliko bi takav promet proizvoda bio oporezovan prilikom unošenja u Crnu Goru (član 30 stav 3 zakona).

Međutim, kako vaše pitanje ne sadrži dovoljno informacija za davanje konkretnog odgovora, to je potrebno da nam dostavite dodatne informacije ili postavite pitanje Call centru Poreske uprave na 19707.

Postupak kod povraćaja, odnosno zamjene robe u garantnom roku

Broj: 03/2-14299/2-18

Podgorica, 03. avgusta 2018. godine

Ovim odgovorom, ukazujemo na odredbe zakona koje propisuju opšti princip kod izmjene poreske osnovice usled povraćaja proizvoda, popusta i nemogućnosti plaćanja, kako je propisano članom 20 stav 9 Zakona o porezu na dodatu vrijednost ("Službeni list RCG", br.65/01, ...76/05 i "Službeni list CG", br.16/07 ... 50/17).

Bliže objašnjenje je dato u odjeljku 4. Povraćaj proizvoda Pravilnika o primjeni Zakona o porezu na dodatu vrijednost u članu 7 koji propisuje sljedeće:

- (1) Ako kupac u reklamnom roku ili u drugom roku koji je određen ugovorom vrati proizvod dobavljaču (isporučiocu), smatra se da isporuka nije bila izvršena.
- (2) Ako isporučilac u roku iz stava 1 ovog člana zamijeni jedan proizvod drugim, smatra se da je izvršen prvobitni promet proizvoda, koji je oporeziv.
- (3) Ako isporučilac u garantnom roku zamijeni proizvod drugim proizvodom iste vrste, istog trgovačkog kvaliteta i istih tehničkih karakteristika, takva isporuka nije oporeziva.
- (4) Ako isporučilac iz st. 2 i 3 ovog člana da u zamjenu drugi proizvod manje ili veće vrijednosti, te razlike uvećavaju, odnosno smanjuju poresku osnovicu.
- (5) Ako kupac vrati ambalažu za koju mu je prodavac obračunao i zaračunao PDV, smatra se da nije izvršena oporeziva isporuka.

U opisanom primjeru, koji navodite u dopisu, pod tačkom 1. kada poreski obveznik isporučilac proizvoda u garantnom roku, zamijeni jedan proizvod drugim, smatraće se da je izvršen prvobitni promet proizvoda, koji je jednom oporezovan, pa takva isporuka nije oporeziva. Na poreskom obvezniku je da za potrebe kontrole Poreske uprave obezbijedi potrebnu dokumentaciju (račune, garanciju i sl.), da to čuva u svojoj poslovnoj evidenciji i prezentira kao dokaz.

Odgovor pod tačkom 2. Ukoliko je rezidentno lice PDV obveznik po zaključenom Ugovoru sa ino dobavljačem ugovorilo da isti pristaje da mu plaća troškove popravke kod zamjene proizvoda u garantnom roku, odnosno za njegov račun, u tom slučaju rezidentno lice PDV obveznik, fakturiše svoje usluge popravke Ino licu bez obračuna PDV. U ovom primjeru, kada se usluga vrši za račun stranog pravnog lica, poreski obveznik nema obavezu da u skladu sa članom 17 stav 1 i 2 Zakona o PDV i člana 75 stav 3 Pravilnika o primjeni Zakona o porezu na dodatu vrijednost obračuna PDV, jer se mjesto oporezivanja ovih usluga određuje prema mjestu primaoca usluge (dobavljač iz R. Srbije), ukoliko je primalac usluge PDV obveznik.

Primjena stope od 7% kod izdavanja smještaja u hotelima, motelima, turističkim naseljima, pansionima, kampovima i vilama.

Broj: 03/2-14634/2-18

Podgorica, 08. avgusta 2018. godine

Odredbama člana 24a stav 1 tačka 6 Zakona o porezu na dodatu vrijednost ("Sl.list RCG", br.65/01...04/06 i "Sl.list CG", br.16/07...50/17), propisano je da se PDV se obračunava i plaća po sniženoj stopi od 7% od prometa usluga smještaja u hotelima, motelima, turističkim naseljima, pansionima, kampovima i vilama. Ovo pravo nije ograničeno u pogledu kategorizacije turističkog objekta za smještaj (dodijeljene zvjezdice).

Kako su ovom odredbom Zakona decidno navedeni ugostiteljski objekti (hoteli, moteli, turistička naselja, pansioni, kampovi i vile) za koje se na promet usluga smještaja (prenoćišta) PDV obračunava i plaća po sniženoj stopi PDV od 7%, te kako ova odredba Zakona ne sadrži i turističke apartmane, zaključujemo da se na promet usluga smještaja (prenoćišta) koja se pruža u turističkim apartmanima, PDV obračunava i plaća po opštoj stopi od 21%.

Poslove posredovanja kod izdavanja smještaja i način oporezivanja

Broj: 03/2- 14690/2-18

Podgorica, 15. avgusta 2018. godine

Kada poreski obveznik/agencija posreduje između vlasnika smještaja-pravnog lica i gosta, kod izdavanja smještaja, treba odrediti o kakvom se odnosu radi između posrednika/agencije i pravnog lica/vlasnika smještaja, pa kao posledicu tog pravnog posla, utvrditi obračun poreza na dodatu vrijednost. Naš odgovor ćemo bazirati na sledećim odredbama Zakona o porezu na dodatu vrijednost:

Sa stanovišta člana 3 Zakona o porezu na dodatu vrijednost ("Službeni list RCG", br.65/01, ...76/05 i "Službeni list CG", br.16/07 ... 50/17) predmet oporezivanja PDV je promet proizvoda i promet usluga koje poreski obveznik u okviru obavljanja svoje djelatnosti vrši uz naknadu, kao i uvoz proizvoda u Crnu Goru.

Prema članu 8 Zakon o porezu na dodatu vrijednost promet usluga predstavlja obavljanje, napuštanje, odnosno dopuštanje svake radnje u okviru obavljanja djelatnosti, a koje ne predstavljaju promet proizvoda u smislu čl. 4, 5 i 6 ovog zakona.

Članom 10 navedenog zakona je propisano da kada poreski obveznik, prilikom prometa usluga, radi u svoje ime, a za račun drugog lica, smatra se da te usluge prima i obavlja lično poreski obveznik.

Prema tome, kada turistička agencija -poreski obveznik PDV, po zaključenom ugovoru o izdavanju smještaja, radi u svoje ime, a za tuđ račun ili u svoje ime i za svoj račun, kao u opisanom primjeru, poreski obveznik/agencija nastupa samostalno i kao obveznik PDV kalkuliše konačnu cijenu usluge gostu, sa uključenom provizijom i PDV po stopi od 21%. Agencija obračunati PDV po izdatim računima, iskazuje kao izlazni PDV u svojoj mjesečnoj prijavi za PDV, a izdavaocu smještaja naznačuje vrijednost odnosno iznos prihoda od izdavanja. Vlasnik smještaja izdaje račun – fakturu agenciji, u skladu sa članom 31 stav 1 i članom 32 Zakona o porezu na dodatu vrijednost, sa obračunom PDV po stopi od 21%, jer se radi o PDV obvezniku koji obavlja djelatnost iznajmljivanja stanova turistima za boravak i odmor turista (na osnovu odobrenja za rad). Poreski obveznik/agencija ima pravo odbitka ulaznog PDV koji je obračunao izdavaoc smještaja, jer se radi o njenim vlastitim troškovima poslovanja.

Način oporezivanja posredničke provizije

Broj: 03/2-13351/2-18

Podgorica, 15.avgusta 2018.godine

Način oporezivanja zavisi od ugovorenih odnosa između stranaka, te stvarnog načina obavljanja određenog pravnog posla (nezavisno od naziva ugovora na osnovu kojeg se vrši isporuka proizvoda, odnosno usluga), te stoga ukazujemo na sledeće:

Predmet oporezivanja PDV je, u skladu sa odredbama člana 3 Zakona o porezu na dodatu vrijednost ("Sl.list RCG",br.65/01...76/05 i "Sl.list CG",br.16/07...50/17), promet proizvoda i promet usluga koje poreski obveznik u okviru obavljanja svoje djelatnosti vrši uz naknadu, kao i uvoz proizvoda u Crnu Goru.

Promet usluga, saglasno odredbama člana 8 Zakona, predstavlja obavljanje, napuštanje, odnosno dopuštanje svake radnje u okviru obavljanja djelatnosti, a koje ne predstavljaju promet proizvoda u smislu člana 4, člana 5 i člana 6 ovog zakona.

Odredbama člana 10 Zakona propisano je da kada poreski obveznik, prilikom prometa usluga, radi u svoje ime, a za račun drugog lica, smatra se da te usluge prima i obavlja lično poreski obveznik.

Osnovica PDV je, saglasno odredbama člana 20 Zakona, sve što predstavlja plaćanje (u novcu, u stvarima ili uslugama), koje je poreski obveznik primio ili će primiti od kupca, naručioca ili trećeg lica za izvršeni promet proizvoda, odnosno usluga. U poresku osnovicu uračunavaju i akcize i drugi porezi, takse, carine i druge uvozne dažbine, osim PDV, kao i posredni troškovi, kao što su provizije, troškovi ambalažiranja, prevoza i osiguranja, koje isporučilac zaračunava kupcu, odnosno naručiocu usluge.

Prema tome, a u skladu sa navedenim odredbama zakona, ukoliko se radi o poreskom obvezniku-licu koje radi u svoje ime a za račun drugog lica, osnovicu PDV za promet usluga, čini ukupna naknada (školarina sa uračunatom ugovorenom naknadom-provizijom) bez PDV, koju to lice prima ili će primiti od krajnjeg korisnika -fizičkog lica u Crnoj Gori (učenika).

Sa druge strane, ukoliko se radi o poreskom obvezniku-licu koje radi u tuđe ime i za tuđ račun, odnosno u ime i za račun drugog lica (zastupnik ili posrednik), osnovicu PDV za promet usluga čini ugovorena naknada-provizija. Iz poreske osnovice se isključuje iznos koji se knjigovodstvu vodi kao prolazna stavka i koji se prenosi licu kojem se vrši usluga, s obzirom da je odredbama

člana 46 stav 7 Pravilnika o primjeni Zakona o porezu na dodatu vrijednost ("Sl.list RCG", br.65/02...16/06 i "Sl.list CG", br.64/08...84/17) propisano da u poresku osnovicu ne ulaze iznosi koje poreski obveznik zaračuna, primi ili izda u ime i za račun drugog lica, ako ih u svom knjigovodstvu vodi na prolaznim računima (prolazne stavke).

Saglasno navedenom se i utvrđuje oporeziv promet, sa aspekta prijave za otpočinjanie obračunavanja i plaćanja PDV.

Nedoumice u vezi primjene zakonske regulative:... da li se promet ostvaren u inostranstvo, a koji je prema članu 14 Zakona o PDV izuzet od oporezivanja u Crnoj Gori, uračunava u ukupan promet, te da li se ovaj promet smatra prometom potrebnim da bi se ova lica mogla registrovati za PDV obveznika

Broj: 03/2- 14837/2-18

Podgorica, 16. avgusta 2018. godine

Prema članu 55 stav 3 Zakona o porezu na dodatu vrijednost ("Službeni list RCG", br.65/01, ...76/05 i "Službeni list CG", br.16/07 ... 50/17) lice koje po prvi put postaje, odnosno može postati poreski obveznik dužno je poreskom organu podnijeti prijavu za registraciju, najkasnije do 20 dana kalendarskog mjeseca koji slijedi mjesec u kojem je izvršilo, odnosno postoji vjerovatnoća da će izvršiti promet proizvoda, odnosno usluga u visini koja prelazi iznos od 18 000 eura, u skladu sa članom 42 stav 1 Zakona. Svojstvo poreskog obveznika se stiče danom koji poreski organ utvrdi u rješenju o registraciji za PDV, koje izdaje u roku od sedam dana od prijema prijave. Zakon u članu 42 stav 1 definiše da je obvezna PDV registracija lica koje za posljednjih 12 mjeseci ostvari promet proizvoda, odnosno usluga u vrijednosti koja prelazi, odnosno postoji vjerovatno da će preći iznos od 18 000 Eura.

Član 14 Zakona o porezu na dodatu vrijednost je propisao da se PDV obračunava i plaća prema mjestu gdje je obavljen promet proizvoda, odnosno usluga, odnosno prema mjestu u kome se, prema ovom zakonu, smatra da je taj promet obavljen. Teritorija Crne Gore smatra se jednim mjestom isporuke proizvoda, odnosno obavljanja usluga. Prema tome, navedeni promet u Vašem primjeru ne podliježe oporezivanju, jer se isti obavlja van dometa primjene crnogorskog Zakona o PDV, na šta ukazuju odredbe člana 14 i člana 15 Zakona o porezu na dodatu vrijednost i isti se ne iskazuje u PDV prijavi.

Kako se na osnovu važeće regulativa ne može jasno zaključiti i dati odgovor na pitanje:... "da li se promet ostvaren u inostranstvo, a koji je prema članu 14 Zakona o PDV izuzet od oporezivanja u Crnoj Gori, uračunava u ukupan promet, te da li se ovaj promet smatra prometom potrebnim da bi se ova lica mogla registrovati za PDV obveznika ili da bi kod obavljanjanja ovog prometa poreski obveznik ostao u sistemu PDV (bez obaveze brisanja)..." to vas za odgovor upućujemo na Ministarstvo finansija kao predlagača zakona.

Fiskalni račun

Broj: 03/2-14840/2-18

Podgorica, 17. avgusta 2018. godine

Član 31 stav 1 Zakona o porezu na dodatu vrijednost ("Službeni list RCG", br.65/01,... 76/05 i "Službeni list CG", br.16/07 ... 50/17) propisuje da je poreski obveznik dužan da za izvršeni promet proizvoda, odnosno usluga izda račun ili drugi dokument koji služi kao račun. Račun se izdaje u dva primjerka, od kojih original zadržava kupac, a kopiju zadržava isporučilac proizvoda, odnosno usluga. Poreski obveznik je u skladu sa članom 32 stav 8 Zakona o porezu na dodatu vrijednost ("Službeni list RCG", br.65/01,... 76/05 i "Službeni list CG", br.16/07 ...50/17) dužan da promet proizvoda, odnosno usluga koji naplaćuje u gotovini evidentira preko poreske registar kase i izda fiskalni račun.

Uredbom o poreskoj registar kasi ("Sl. list Crne Gore", br. 31/14 od 24.07.2014) uređuje se upotreba poreske registar kase i način evidentiranja prometa proizvoda, odnosno usluga preko poreske kase.

Prema tome, poreski obveznik ima obavezu da svaki ostvareni gotovinski promet evidentira preko poreske registar kase i da za ostvareni promet proizvoda kupcu izda fiskalni račun, bez obzira da li taj proizvod prodaje kupcu koji je fizičko lice ili pravno lice.

Lice koje nije PDV obveznik, ima obavezu da svaki ostvareni gotovinski promet evidentira preko poreske registar kase ili putem posebnih računa, prethodno ovjerenih od strane nadležnog poreskog organa, i da za ostvareni promet proizvoda kupcu izda račun, shodno članu 73a Pravilnika o primjeni Zakona o porezu na dodatu vrijednost ("Službeni list RCG", br.65/02, ... 16/06 i "Službeni list CG", br.64/08, ... 84/17). U računu se obavezno naglašava da njegov izdavalac nije u sistemu PDV (obrazac blok računa sadrži naznaku da se radi o licu koji nije PDV obveznik). Kopije pomenutih računa predstavljaju knjigovodstveni dokumenat za vođenje poslovne evidencije o ostvarenom prometu, dok preduzetnici vode i Knjigu prometa.

Gotovinom u smislu ovog Zakona se smatra plaćanje u novčanim iznosima i plaćanje platnim karticama putem POS terminala. Pored fiskalnog računa, poreski obveznik može izdati i račun-fakturu sa pozivom da je ova usluga naplaćena gotovim novcem. Ukoliko se plaćanje vrši virmanski (preko žiro računa) poreski obveznik je dužan izdati račun – fakturu sa nazivom, odnosno imenom primaoca računa i sa elementima računa-fakture.

Mjesto prometa usluga kada se usluga pruža pruža neposredno u vezi sa nepokretnostima

Broj: 03/2-14630/2-18

Podgorica, 18. avgusta 2018. godine

Opšti princip kod određivanja mjesta prometa usluga, koje se pružaju poreskom obvezniku, shodno članu 17 stav 1 Zakona o porezu na dodatu vrijednost ("Službeni list RCG", br.65/01 ... 04/06 i "Službeni list CG",br.16/07, ... 50/17) je prema mjestu u kome primalac usluga ima sjedište ili stalnu poslovnu jedinicu, ako se promet usluga vrši u stalnoj poslovnoj jedinici koja se ne nalazi u mjestu sjedišta primaoca usluga, odnosno mjesto u kojem primalac usluga ima prebivalište ili boravište. Prema stavu 2 člana 17 Zakona o porezu na dodatu vrijednost, poreskim obveznikom, za svrhe određivanja mjesta pružanja usluga se smatra:

- 1) svako lice koje obavlja djelatnost trajno;
- 2) pravna lica, državni organi, organizacije i organi jedinice lokalne samouprave i druga javno pravna tijela u skladu sa ovim zakonom;
- 3) strana pravna lica.

Prema članu 17 stav 4 tačka 6 podtačka i) Zakona o PDV mjestom izvršenog prometa usluga iznajmljivanja pokretnih stvari, osim prevoznih sredstava, smatra se mjesto u kojem primalac usluga koji nije poreski obveznik ima sjedište, prebivalište ili boravište za pružanje usluga.

Prema članu 75 stav 3 Pravilnika o primjeni Zakona o porezu na dodatu vrijednost ("Službeni list RCG", 65/02 ... 16/06 i "Službeni list CG", br.64/08, ... 84/17) poreski obveznik koji isporučuje usluge za koje u skladu sa članom 17 Zakona, mjestom prometa usluga nije određena Crna Gora, vrši prenos poreske obaveze na primaoca usluge i na račun unosi klauzulu "obaveza za PDV se prenosi na primaoca usluge", sa pozivom na odgovarajuću odredbu Zakona. Poreski obveznik koji isporučuje usluge poreskom obvezniku iz člana 17 stav 2 Zakona, a koji nema sjedište, odnosno prebivalište u Crnoj Gori, prenos poreske obaveze može da izvrši ako mu je primalac usluge prethodno dostavio odgovarajući dokaz o registraciji u stranoj državi (stav 4 člana 75 Pravilnika).

Prema tome, kada rezidentni PDV obveznik pruža usluge iznajmljivanja opreme ino licu, shodno se primjenjuju **odredbe člana 17 stava 1, 2 i 4 tačka 6 podtačka i) Zakona o PDV i člana 75 stav 3 Pravilnika o primjeni Zakona o porezu na dodatu vrijednost**, odnosno usluge se oporezuju prema mjestu primaoca usluge.

Članom 17 stav 4 tačka 1 Zakona o porezu na navedenog zakona propisano da se mjestom vršenja prometa usluga smatra, mjesto u kome se nepokretnost nalazi, ako se usluga pruža neposredno u vezi sa nepokretnošću, odnosno ako se usluga obavlja pomoću nepokretnosti (iznajmljivanje soba, apartmana, zemljišta i dr.). Prema tome rezidentni PDV obveznik ima obavezu da shodno članu 17 stav 4 tačka 1 Zakona o porezu na dodatu vrijednost, kod usluga iznajmljivanja nepokretnosti nerezidentnom pravnom licu obračuna PDV po stopi od 21%.

Stopa poreza kod nautičkog turizma

Broj: 03/2-13660/2-18

Podgorica, 01. avgusta 2018. godine

Pravno lice- PDV rezident Crne Gore koji obavlja djelatnost pružanja usluga u nautičkom turizmu u skladu i na način kako je to propisano članom 50 – 53 Zakona o turizmu i ugostiteljstvu ("Službeni list Crne Gore", br. 002/18, 004/18 i 013/18) turističku uslugu oporezuje po stopi od 21%, u skladu sa članom 3, 8, 13, 17, 18, 31 i 32 Zakona o porezu na dodatu vrijednost ("Službeni list RCG", br.65/01, ...76/05 i "Službeni list CG", br.16/07 ... 50/17).

Način fakturisanja advikatskih usluga (sa troškovima prevoza)

Broj: 03/2-15001/2-18

Podgorica, 21.avgusta 2018.godine

Odredbom člana 3 Zakona o porezu na dodatu vrijednost ("Sl.list RCG",br.65/01...04/06 i "Sl.list CG,br.16/07...50/17) propisano je da je predmet oporezivanja PDV promet proizvoda i promet usluga koje poreski obveznik u okviru obavljanja svoje djelatnosti vrši uz naknadu, kao i uvoz proizvoda u Crnu Goru. Promet usluga, u smislu ovog Zakona, predstavlja obavljanje, napuštanje, odnosno dopuštanje svake radnje u okviru obavljanja djelatnosti, a koje ne predstavljaju promet proizvoda u smislu člana 4, člana 5 i člana 6 ovog Zakona (odredba člana 8 stav 1). Prema tome, poslovi i radnje koje advokat preduzima u cilju pružanja pravne pomoći u okviru bavljenja adokaturom, smatraju se uslugama pruženim uz naknadu i predmet su oporezivanja PDV.

Odredbom člana 20 stav 1 i stav 2 Zakona propisano je da je osnovica PDV sve što predstavlja plaćanje (u novcu, u stvarima ili uslugama), koje je poreski obveznik primio ili će primiti od kupca, naručioca ili trećeg lica za izvršeni promet proizvoda, odnosno usluga, uključujući subvencije koje su neposredno povezane sa cijenom takvog prometa, osim PDV, ako ovim zakonom nije drukčije određeno. U poresku osnovicu se uračunavaju: akcize i drugi porezi, takse, carine i druge uvozne dažbine, osim PDV, kao i posredni troškovi, kao što su provizije, troškovi ambalažiranja, prevoza i osiguranja, koje isporučilac zaračunava kupcu, odnosno naručiocu usluge.

U smislu navedenih zakonskih odredbi, osnovicu za obračunavanje PDV-a za promet advokatskih usluga čini iznos naknade koji obveznik PDV- advokat prima ili treba da primi za predmetni promet od primaoca usluge ili nekog trećeg lica, u koju nije uključen PDV. U osnovicu za obračunavanje PDV-a uračunavaju se i svi troškovi koje obveznik PDV-a advokat zaračunava primaocu usluge, kao što su na primer troškovi prevoza koji nastanu u vezi sa vođenjem postupka pred sudom ili nekim drugim državnim organom, a koje inicijalno snosi advokat. Osnovicu za obračunavanje PDV-a za promet advokatskih usluga, prema tome, čini kako iznos nagrade koji pripada advokatu, tako i svi drugi troškovi koje advokat zaračunava primaocu usluge.

U skladu odredbama člana 31 Zakona, advokat ima obavezu da za promet advokatskih usluga koje pruža izda račun i da, u skladu odredbama člana 32 Zakona, u računu koji izda drugim licima iskaže vrijednost usluga sa uključenim PDV i iznos uračunatog PDV.

Nevladine organizacije (NVO) i PDV

Broj: 03/2-15788/2-18

Podgorica, 24.avgusta 2018. godine

Poreski dužnik PDV je, u skladu sa odredbama člana 12 Zakona o porezu na dodatu vrijednost ("Sl.list RCG",br.65/01...04/06 i "Sl.list CG",br.16/07...50/17), poreski obveznik koji izvrši promet proizvoda, odnosno usluga, na koji se obračunava i plaća PDV, odnosno poreski zastupnik koga imenuje poreski obveznik koji nema sjedište, poslovnu jedinicu, stalno, odnosno uobičajeno prebivalište u Crnoj Gori, ako izvrši promet proizvoda, odnosno usluga u Crnoj Gori. Odredbama člana 12 stav 1 tačka 2 Zakona, propisano je da ako poreski obveznik, koji nema sjedište, odnosno nema poslovnu jedinicu, stalno, odnosno uobičajeno prebivalište u Crnoj Gori, ne imenuje poreskog zastupnika, PDV plaća primalac proizvoda, odnosno usluga.

Saglasno odredbama člana 14 Zakona, PDV se obračunava i plaća prema mjestu gdje je obavljen promet proizvoda, odnosno usluga, odnosno prema mjestu u kome se, prema ovom zakonu, smatra da je taj promet obavljen, pri čemu se teritorija Crne Gore smatra se jednim mjestom isporuke proizvoda, odnosno obavljanja usluga.

Prema odredbama člana 17 stav 4 tačka 3a Zakona, mjestom izvršenog prometa usluga koje se odnose na pristup naučnim, obrazovnim i drugim sličnim događajima uključujući i pomoćne usluge u vezi sa prisustvovanjem na tim događajima, kao i usluge organizatora tih događaja koje se pružaju licu koje nije poreski obveznik, smatra se mjesto u kojem je usluga stvarno izvršena.

Mjestom izvršenog prometa usluga pruženih elektronskim putem, saglasno odredbama člana 17 stav 4 tačka 6l Zakona, smatra se mjesto u kojem primalac usluga koji nije poreski obveznik ima sjedište, prebivalište ili boravište. Prema odredbama člana 17 stav 8 Zakona, pod uslugama pruženim elektronskim putem u smislu ovog zakona, smatraju se usluge koje se odnose na isporuku web sadržaja, smještaj web sadržaja, daljinsko održavanje programa i opreme, računarskih programa i njihovo ažuriranje, slika, tekstova i informacija te omogućavanje pristupa bazama podataka, muzike, filmova i igara, uključujući igre na sreću kao i emitovanje političkih, kulturnih, umjetničkih, sportskih, naučnih i zabavnih programa i priredbi i učenje na daljinu.

Prema odredbama člana 18 stav 8 Zakona, u slučaju kada je, u skladu sa članom 12 stav 1 tačka 2 Zakona, poreski dužnik primalac proizvoda, odnosno usluga, obaveza obračunavanja i plaćanja PDV nastaje kada primalac proizvoda, odnosno usluga primi račun ili kada je izvršeno plaćanje, zavisno od toga koja je okolnost ranije nastupila. Ako primalac ne primi račun, PDV se obračunava osmog dana nakon isporuke proizvoda, odnosno izvršenja usluge. Za lice koje nije u sistemu PDV (nije registrovan za PDV) tako obračunati i plaćeni PDV čini trošak u njegovom poslovanju.

Nadalje ukazujemo da je odredbama člana 26 stav 1 tačka 10 Zakona propisano da su usluge koje obavljaju nevladine organizacije osnovane u skladu sa propisima kojim se uređuje poslovanje tih organizacija, oslobođene od plaćanja PDV, ukoliko ne postoji vjerovatnoća da će to oslobođenje dovesti do narušavanja konkurencije. Navedeno oslobođenje od javnog interesa odnosi se na isporuke usluga koje vrše nevladine organizacije u cilju ostvarivanja određenih zajedničkih ili opštih ciljeva i interesa. Nevladina organizacija, kao neprofitna organizacija, koja obavlja djelatnost u skladu sa propisima koji regulišu ovu oblast, nema pravo, odnosno obavezu da na isporuke tih usluga obračunava i plaća PDV. Međutim, ovo oslobođenje se ne odnosi na nabavku oporezivih proizvoda i usluga neophodnih u realizaciji njihovih programskih ciljeva, s obzirom da se porez na dodatu vrijednost, kao opšti porez na potrošnju, obračunava i plaća u svim fazama prometa oporezivih proizvoda, odnosno oporezivih usluga.

Dakle, nevladina organizacija, koja ima status rezidentnog lica u Crnoj Gori, ima obavezu da po prijemu fakture ino dobavljača (stranog lica) ili prilikom plaćanja iznosa naknade ino dobavljaču (ako je plaćanje nastupilo prije prijema računa) za izvršen promet obračuna i plati PDV po stopi od 21%, kao poreski dužnik, odnosno primalac proizvoda, odnosno usluga.

POREZ NA DOHODAK FIZIČKIH LICA

Oporezivanje prihoda iz inostranstva

Broj: 03/2-14121/2-18

Podgorica, 06. avgusta 2018. godine

Prava i obaveze zaposlenih po osnovu rada, kao i način i postupak njihovog ostvarivanja uređuju se odredbama Zakona o radu ("Sl.list CG", br.49/08...04/18), odnosno kolektivnim ugovorom i ugovorom o radu. Odredbama člana 3 ovog Zakona propisano je da je radni odnos odnos po osnovu rada između zaposlenog i poslodavca koji se zasniva ugovorom o radu, u skladu sa zakonom i kolektivnim ugovorom. Prema odredbama člana 31 Zakona, ugovor o radu može se zasnovati za rad sa nepunim radnim vremenom. Zaposleni koji radi sa nepunim radnim vremenom ima sva prava iz rada i po osnovu rada srazmjerno vremenu provedenom na radu. Radna mjesta na kojima se zaključuje ugovor o radu sa nepunim radnim vremenom utvrđuju aktom o sistematizaciji, u zavisnosti od prirode posla i organizacije rada.

Ugovorom o djelu poslenik (izvršilac) se obavezuje da obavi određeni posao, a naručilac se obavezuje da mu za to plati naknadu. Poslenik je dužan da izvrši djelo kako je ugovoreno i po pravilima posla, a naručilac je dužan da mu isplati naknadu. Ovo određenje, kao i ostali pravni aspekti ugovora o djelu propisani su članovima 669-698 Zakona o obligacionim odnosima (Sl.list CG, br.47/08, 04/11 i 22/17).

Dakle, ugovor o djelu je obligacioni odnos, a ne odnos između poslodavca i zaposlenog, što bitno razdvaja ovu vrstu ugovora od ugovora o radu. Poslodavac (naručilac) može sa određenim licem da zaključi ugovor o djelu, radi obavljanja poslova koji su van djelatnosti poslodavca, a koji imaju za predmet samostalnu izradu ili opravku određene stvari, samostalno izvršenje određenog fizičkog ili intelektualnog posla. Zaposleno lice, nezavisno od ugovora o radu (rad sa punim, odnosno rad sa nepunim radnim vremenom), može da zaključi ugovor o djelu sa naručiocem radi samostalnog izvršenja određenog posla.

Sa aspekta poreskih propisa ukazujemo da je odredbama člana 2 stav 1 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica ("Sl.list RCG", br.65/01 ...04/07 i "Sl.list CG", br.86/09...83/16), propisano da je obveznik poreza na dohodak fizičko lice koje ostvari dohodak iz izvora utvrđenih ovim Zakonom. Izvori prihoda na koji se plaća porez su, prema odredbama člana 12 ovog Zakona, prihodi od ostvareni po osnovu ličnih primanja i samostalne djelatnosti. U smislu odredbi Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica, ličnim primanjima smatra se prihod koji poreski obveznik ostvari od zaposlenja (radni odnos), dok se rad po osnovu ugovora o djelu (obligacioni odnos) tretira kao povremeno obavljanje samostalne djelatnosti.

Zaposlena lica su, saglasno odredbama Zakona o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje ("Sl.list CG", br.13/07...22/17), obveznici doprinosa za obavezno socijalno osiguranje. Lica koja ostvaruju ugovorenu naknadu po ugovoru o djelu, a obveznici su doprinosa po osnovu zaposlenja (imaju osnov osiguranja), nijesu obveznici doprinosa za obavezno socijalno osiguranje.

Broj: 03/2-13245/2-18
Podgorica, 06.avgusta 2018.godine

Ukoliko upućeni radnik iz Republike Srbije (koji pruža ugovorene usluge na osnovu ugovora zaključenog između privrednog društva iz Republike Srbije i pravnog lica sa sjedištem u Crnoj Gori za koje se usluge vrše) ostvaruje zarade, naknade i druga slična primanja od privrednog društva iz Republike Srbije (koje se isplaćuju od strane ili u ime privrednog društva iz Republike Srbije), ova primanja se oporezuju u Republici Srbiji.

Ukoliko upućeni radnik iz Republike Srbije (koji pruža ugovorene usluge na osnovu ugovora zaključenog između privrednog društva iz Republike Srbije i pravnog lica sa sjedištem u Crnoj Gori za koje se usluge vrše) prima određene naknade od pravnog lica sa sjedištem u Crnoj Gori, (koje se isplaćuju od strane ili u ime pravnog lica sa sjedištem u Crnoj Gori), porez obračunava i plaća isplatilac tih prihoda prema zakonodavstvu Crne Gore. Na teret isplatioca se obračunava i plaća i prirez porezu na dohodak fizičkih lica, po stopi utvrđenoj odlukom jedinice lokalne samouprave na osnovicu koju čini obračunati porez na dohodak fizičkih lica.

Isplatilac prihoda u Crnoj Gori je dužan da obračunati i obustavljeni porez na dohodak fizičkih lica po osnovu ličnih primanja stranca (koji radi na osnovu dozvole za boravak i rad-rad upućenog radnika), iskaže u IOPPD izvještaju pod šifrom 041-Strani državljani i lica bez državljanstva koja su na teritoriji Crne Gore zaposlena kod poslodavca u Crnoj Gori, ako su osigurana za obavezno socijalno osiguranje po propisima druge države, iz Šifrnika osnova za obračun. Poreski organ dužan je da, na zahtjev fizičkog lica rezidenta druge države, izda potvrdu o plaćenom porezu u Crnoj Gori.

Shodno članu 3, članu 4 i članu 45 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica ("Sl.list RCG",br.65/01...04/07 i "Sl.list CG",br.86/09...83/16) i strani državljani koji na teritoriji Crne Gore borave više od 183 dana u poreskoj (kalendarskoj) godini, tretiraju se kao rezidentna fizička lica koja su obveznici poreza na dohodak ostvarenog u Crnoj Gori i izvan Crne Gore. Ova lica su dužna da podnesu godišnju prijavu poreza na dohodak fizičkih lica (obrazac GPP-FL). Porez plaćen u drugoj državi (u kojoj je ostvaren) priznaje se kao poreski kredit do iznosa poreza koji bi bio plaćen po važećim propisima Crne Gore. Da bi se ostvarilo pravo na poreski kredit neophodno je dostaviti validnu dokumentaciju kojom se dokazuje da je porez plaćen u drugoj državi.

Napominjemo da se u svakom konkretnom slučaju utvrđuju činjenice koje su od značaja za opredeljenje poreskog tretmana prihoda koje ostvari fizičko lice-stranac, prema njihovoj suštini.

Broj: 03/2-14632/2-18
Podgorica, 10. avgusta 2018. godine

Dohodak koja rezidentna fizička lica ostvare izvan Crne Gore u toku godine može biti predmet akontativnog oporezivanja samo u zemlji u kojoj je taj dohodak ostvaren, dok će isti eventualno biti predmet oporezivanja u Crnoj Gori tek sa istekom te godine, odnosno sa podnošenjem Godišnje prijave poreza na dohodak fizičkih lica (GPP-FL). Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica ("Sl.list RCG", br.65/01...04/07 i "Sl.list CG", br.86/09...83/16) u članu 43 propisao je da se godišnja poreska prijava podnosi do kraja aprila tekuće godine za prethodnu godinu i za prihode koja fizička lica ostvare iz inostranstva.

Akontativno plaćeni porez izvan Crne Gore biće priznat kao poreski kredit i prilikom utvrđivanja godišnje poreske obaveze biće izvršena doplata samo ukoliko je porez plaćen u inostranstvu niži od poreza koji bi se obračunao da je dohodak ostvaren u Crnoj Gori.

Da bi se priznao poreski kredit rezidentni poreski obveznik mora uz GPP FL da dostavi i potvrdu o plaćenom porezu izdatu od strane nadležnog poreskog organa zemlje u kojoj je ostvaren oporezovani dohodak. Ta potvrda treba da sadrži opis izvora prihoda, iznos prihoda, osnovicu, stopu i visinu plaćenog poreza i mora biti na jeziku te zemlje, a takođe i na crnogorskom jeziku uz ovjeru sudskog prevodioca.

Uputstvo za popunjavanje Dodatka D (Dohodak ostvaren izvan Crne Gore) u GPP- FL ne sadrži dovoljno podataka kako se utvrđuje osnovica, pogotovo kod prihoda od samostalne djelatnosti. U suštini oporezivanje ovih prihoda se svodi na oporezivanje prihoda od povremene samostalne djelatnosti (ugovor o djelu, autorski ugovor ili neki obligacioni ugovor po osnovu kojeg se ostvaruje prihod), te bi trebalo priznati stvarne troškove koje je lice imalo pri ostvarivanju tih prihoda ako ih dokumentuje ili standardne rashode u iznosu od 30% od ostvarenog bruto prihoda. Ne preostaje ništa drugo, već da u tom slučaju poreski obveznik u Dodatku D pod rednim brojem dva (samostalna djelatnost) unosi 70% od ostvarenog dohotka, a ne "iznos ostvarenog dohotka" kako stoji u Uputstvu. Ovo prevashodno iz razloga što Zakon kod utvrđivanja osnovice za oporezivanje prihoda od povremene samostalne djelatnosti, prilikom priznavanja standardnih troškova, ne pravi razliku da li je dohodak po navedenom osnovu ostvaren u Crnoj Gori ili inostranstvu. Dakle, osnovica za oporezivanje je 70% od uplaćenog prihoda iz inostranstva i na istu se obračunava porez po stopi od 9%. Ukoliko postoji obaveza uplate poreza, plaćanje se vrši istovremeno sa podnošenjem godišnje prijave poreza na dohodak fizičkih lica.

Primjena ugovora o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja (isplata dividende)

Broj: 03/2-14999/2-18
Podgorica, 31. avgusta 2018. godine

Ugovor između Savezne vlade Savezne Republike Jugoslavije i Vlade Republike Hrvatske o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja u odnosu na poreze na dohodak i na imovinu („Sl.list SRJ-Međunarodni ugovori“, br. 06/2004) u članu 10 stav 2 određuje da se dividende mogu oporezovati u državi ugovornici čiji je rezident društvo koje isplaćuje dividende, i to prema propisima te države, ali ako je stvarni korisnik dividendi rezident druge države ugovornice, tada tako utvrđen porez ne smije biti veći od:

- 1) 5% bruto iznosa dividendi kad je stvarni korisnik **društvo** (osim partnerstva) u čijem je izravnom vlasništvu najmanje 25% kapitala društva koje isplaćuje dividendu;
- 2) 10% bruto iznosa dividendi u svim drugim slučajevima.

Dakle, zavisno od visine učešća crnogorskog rezidenta u osnivačkom kapitalu rezidentne hrvatske firme, pri čemu se pravi razlika da li je u pitanju privredno društvo ili fizičko lice, zavisi i visina stope koja će se primijeniti prilikom isplate dividende, odnosno udjela u dobiti. U konkretnom slučaju, tj. kada je učešće u kapitalu i 100% fizičkog lica, dividenda će se oporezovati po stopi od 10%.

Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica („Sl.list RCG“, br.65/01...04/07 i „Sl.list CG“, br.86/09 ... 83/16) u članu 44 propisao je da rezidentnom poreskom obvezniku koji ostvari dohodak izvan Crne Gore i koji plaća porez na dohodak drugoj državi odobrava se poreski kredit u visini poreza na dohodak plaćenog u toj državi, s tim da taj poreski kredit ne može biti veći od iznosa koji bi se dobio primjenom odredaba ovog zakona na dohodak ostvaren u drugoj državi. Prema tome, ukoliko je rezidentu Crne Gore obračunat porez u državi sa kojom je naša država zaključila ugovor o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja u tom slučaju tom licu će se prilikom podnošenja godišnje prijave poreza na dohodak, vezano za prihode iz inostranstva, priznati kao poreski kredit taj porez plaćen u drugoj državi ugovornici uz podnošenje odgovarajućeg dokaza o plaćenom porezu. U suprotnom platiće porez u Crnoj Gori po stopi od 9%. Ukoliko fizičko lice-rezident Crne Gore dostavi dokaz da je u Hrvatskoj plaćen porez po stopi od 10% na isplaćenu dividendu neće plaćati porez u Crnoj Gori prilikom podnošenja Godišnje prijave poreza na dohodak fizičkih lica (obrazac GPP FL) sa dodatkom D (Dohodak ostvaren izvan Crne Gore).

POREZ NA DOBIT

Obračun poreza po odbitku kod isplate prihoda od autorskih naknada-licenca

Broj: 03/2-14120/2-18

Podgorica, 02. avgusta 2018. godine

Odredbama člana 29 stav 1 tačka 2 Zakona o porezu na dobit pravnih lica (“Službeni list RCG”, br.65/01, 80/04 i “Službeni list CG”, br.40/08, 86/09 ...55/16) propisano je da je obveznik poreza na dobit dužan da obračuna, obustavi i uplati porez po odbitku na prihode isplaćene **po osnovu naknade za autorska prava i druga prava intelektualne svojine**, koje se isplaćuju nerezidentnom pravnom licu, ako međunarodnim ugovorom o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja nije drukčije uređeno. Smatramo da u slučaju kada prava na računarskom programu pripadaju nerezidentnom pravnom licu, koji putem ugovora o licenci, prenosi pravo korišćenja predmeta ugovora – računarskog programa, rezidentnom pravnom licu koji mu po tom osnovu plaća određenu naknadu, ta naknada predstavlja autorsku naknadu koja se oporezuje porezom po odbitku u skladu sa ovim članom zakona, ukoliko Ugovorom o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja između SFRJ i Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja u odnosu na poreze na dohodak (“Sl. list SFRJ-

Međunarodni ugovori”, br.07/1982.) nije drugačije propisano. Ukoliko stvarni vlasnik prihoda, dostavi potvrdu da je isti poreski rezident druge države, ovaj dohodak se može oporezovati u državi u kojoj nastaje, s tim da obračunati porez **ne može biti veći od 10 odsto bruto iznosa autorskih naknada, shodno stavu 1, 2 i 3 člana 12 navedenog ugovora.**

Prema članu 29 stav 6 Zakona o porezu na dobit pravnih lica porez po odbitku plaća i poslovna jedinica nerezidentnog pravnog lica kada vrši isplatu naknada iz stava 1, tačka 2 ovog člana.

Izuzetno od stava 6 ovog člana, ako se naknada pripisuje kao prihod poslovnoj jedinici nerezidentnog pravnog lica, ne plaća se porez po odbitku (stav 7 člana 29 Zakona o porezu na dobit pravnih lica).

Napominjemo da se porez po odbitku ne plaća kod kupovine softera, ako ovaj promet ima tretman prometa robe (nematerijalizovana imovina), kao i na usluge iz oblasti informacionih tehnologija, a koje nisu po prirodi naknade za autorska prava, kao što su na primer, instalacija računarskih programa i podrška koju pruža ino-partner korisniku programa.

Shodno članu 17 stav 1 Zakona o porezu na dodatu vrijednost (“Službeni list RCG”, br.65/01, ...76/05 i “Službeni list CG”, br.16/07 ... 50/17) opšti princip kod određivanja mjesta prometa usluga, koje se pružaju poreskom obvezniku, je prema mjestu u kome primalac usluga ima sjedište ili stalnu poslovnu jedinicu, ako se promet usluga vrši u stalnoj poslovnoj jedinici koja se ne nalazi u mjestu sjedišta primaoca usluga, odnosno mjesto u kojem primalac usluga ima prebivalište ili boravište. Prema stavu 2 člana 17 zakona, poreskim obveznikom, za svrhe određivanja mjesta pružanja usluga se smatra:1) svako lice koje obavlja djelatnost trajno; 2) pravna lica, državni organi, organizacije i organi jedinice lokalne samouprave i druga javno pravna tijela u skladu sa ovim zakonom; 3) strana pravna lica.

U opisanom primjeru kada strano pravno lice (firma iz Londona) pruža usluge domaćem poreskom obvezniku koji nije PDV obveznik, domaće lice kao primalac usluge je u obavezi da obračuna i plati PDV po stopi od 21%, u roku od 15 dana od dana završetka poreskog perioda, na uplatni račun za PDV na usluge stranih lica (820-15112-21).

Porez po odbitku i isplata prihoda po osnovu usluga istraživanja tržišta-marketing

Broj: 03/2-15000/2-18

Podgorica, 23.avgusta 2018. godine

Odredbama člana 29 stav 1 tačka 2 Zakona o porezu na dobit pravnih lica lica (“Sl.list RCG”,br.65/01...80/04 i “Sl.list CG”,br.40/08...62/13) propisano je da je obveznik poreza na dobit dužan je da obračuna, obustavi i uplati porez po odbitku na prihode isplaćene po osnovu: kamata, naknada za autorska prava i druga prava intelektualne svojine, kapitalnog dobitka, naknada za zakup pokretne i nepokretne imovine, naknada po osnovu konsalting usluga, usluga istraživanja tržišta i revizorskih usluga, koje se isplaćuju nerezidentnom pravnom licu.

Odredbama člana 29b ovog Zakona propisano je da su usluge istraživanja tržišta, u smislu člana 29 Zakona, usluge prikupljanja tržišnih informacija, određivanja tržišnih karakteristika, mjerenje

tržišnog potencijala, analiza učešća na tržištu, analiza prodaje, istraživanje trendova u poslovanju, kratkoročna i dugoročna predviđanja, ispitivanje konkurentskih ponuda, istraživanje cijena i testiranje novih i postojećih proizvoda na tržištu.

Imajući u vidu navedene zakonske odredbe, prihod nerezidentnog pravnog lica, ostvaren od rezidentnog pravnog lica po osnovu naknade za usluge istraživanja kao marketinške aktivnosti na ciljnom tržištu (npr. prikupljanja podataka, obrada, analiza podataka i interpretacija prikupljenih podataka, kao i sastavljanje izvještaja istraživanja), koje po svojoj prirodi predstavljaju definisanje marketinških ciljeva i osnov za donošenje marketinških odluka rezidentnog pravnog lica, oporeziv je porezom po odbitku iz člana 29 stav 1 tačka 2 Zakona, imajući u vidu da se predmetne usluge koriste kao deo opšte marketinške strategije rezidentnog pravnog lica.

Međutim, u slučaju kada rezidentno pravno lice vrši isplatu naknade nerezidentnom pravnom licu po osnovu pružanja usluga promocije (npr. na sajmovima), koje se koriste isključivo za promociju aktivnosti rezidentnog društva (u smislu izgrađivanja reputacije i imidža kompanije), prihod nerezidentnog obveznika ostvaren u tom slučaju nije predmet oporezivanja u skladu sa članom 29 stav 1 tačka 2 Zakona.

OSTALO (drugi propisi)

Broj: 03/2-14001/2-18

Podgorica, 02. avgusta 2018. godine

Zakonom o unutrašnjoj trgovini ("Sl. list Crne Gore", br. 49/08 i 40/11) i Pravilnikom o evidenciji nabavke i prodaje robe i pružanju trgovinskih usluga ("Sl. list Crne Gore", br. 034/12 i 018/13) uređuje se sadržina i način vođenja evidencije o nabavci i prodaji robe na veliko, na malo i o pružanju trgovinskih usluga. Navedena zakonska regulative je u nadležnost Ministarstva ekonomije-Tržišne Inspekcije, odnosno Uprave za inspekcijske poslove, pa vas za odgovor na pitanje upućujemo na istu.

Poslovne knjige i evidencija

Broj: 03/2-14928/2-18

Podgorica, 03. avgusta 2018. godine

Pravno lice kao poreski obveznik na nivou privrednog društva vodi finansijsko knjigovodstvo Prihoda i Rashoda po sistemu dvojnog knjigovodstva uz poštovanje računovodstvenih propisa (MRS i MRI).

Poslovne knjige su jednoobrazne evidencije koje se obezbeđuju primenom jedinstvenog kontnog okvira. Poslovne knjige se vode za poslovnu godinu koja je jednaka kalendarskoj. Poslovne knjige su:

1. Dnevnik
2. Glavna knjiga i
3. Pomoćne knjige

Dnevnik i glavna knjiga su osnovne knjige u sistemu dvojnog knjigovodstva.

Dnevnik karakteriše hronološko evidentiranje poslovnih promena, i u stvari ima ulogu kontrole evidentiranih promena.

Glavna knjiga je sintetička-trocifrena evidencija po bilansnim pozicijama, svih promena evidentiranih u dnevniku glavne knjige.

Osnovni računi – trocifreni - glavne knjige nose nazive pozicija koje su zastupljene u finansijskim izveštajima, odnosno obrascima:

- Bilans stanja i
- Bilans uspeha

Elektronska prijava

Broj: 03/2-14838/2-18

Podgorica, 13.avgusta 2018.godine

Obavezu podnošenja IOPPD obrazaca, PDV prijava, Prijava poreza na dobit pravnih lica i Finansijskih iskaza Poreskoj upravi Crne Gore, poreski obveznici mogu izvršiti u papirnoj formi ili elektronskim putem, s tim što se od 01.01.2017.godine, PD prijava i Finansijski iskazi podnose isključivo elektronskim putem.

Za sve elektronske prijave (IOPPD, PDV, PD i FI) koje su predate putem Portala PU <https://eprijava.tax.gov.me> i potpisane naprednim digitalnim certifikatom, Poreska uprave ne izdaje nikakav dokument, odnosno potvrdu o podnošenju!

Na odštampanom primjerku uredno dostavljene i digitalno potpisane poreske prijave stoji naznaka : "Dokument je podniet elektronskim putem"! Takođe, poreska prijava potpisana digitalnim certifikatom obavezno sadrži : datum prijema, datum obrade i datum štampe dokumenta, kao i evidencioni broj koji je prijava dobila prilikom slanja u sistem Poreske uprave.

Kada je riječ o Finansijskim iskazima, odštampani Finansijski iskazi koji sadrže broj iskaza i navedene datume (prijema, obrade i štampe), uredno ovjereni i potpisani od strane lica koje je odgovorno za sastavljanje finansijskih iskaza i odgovornog lica, trebaju biti prihvaćeni od strane bilo koje institucije!

Ukoliko postoji razlog za sumnju u vjerodostojnost istih , provjera Finansijskih iskaza može se izvršiti na Portalu PU u sekciji Pregled Finansijskih iskaza.

Napominjemo da pregled Finansijskih iskaza koji su dostavljeni Poreskoj upravi, može da izvrši svako zainteresovano lice, jer za navedeno nije potrebno posjedovanje digitalnog certifikata.

Obaveza poreskog punomoćnika, zakonska regulativa i poreski postupak

Broj: 03/2- 14839/2-18

Podgorica, 17. avgusta 2018. godine

Prema članu 4 Zakonu o poreskoj administraciji ("Sl. list RCG", 80/04, 29/05 i "Sl. list Crne Gore", br. 73/10, 20/11, 28/12, 08/15 i 047/17) "poreski punomoćnik" je lice koje poreski obveznik pismeno ovlasti da u njegovo ime i za njegov račun vodi poslove u vezi sa izvršavanjem poreskih obaveza u skladu sa poreskim propisima.

Za evidentiranje poreskog punomoćnika u poreski registar, podnosi se prijava JPR-dodatak A i prilaže Ugovor o zastupanju/punomoćju zaključen između ugovornih strana.

Punomoćje može biti ovjereno od strane notara ukoliko kod ugovornih strana postoji sumnja u njegovu vjerodostojnost. Ukoliko se zahtjev podnosi od strane punomoćnika fizičkog lica, potrebna je ovjera punomoćja.

Za pravna lica, nije potrebna ovjera punomoćja, dovoljan je potpis i pečat opunomoćenika. U punomoćju je potrebno navesti podatke koje odgovaraju pravnim radnjama preuzetim punomoćjem od strane pravnog lica:

-za davaoca punomoćja: poreski identifikacioni broj (PIB) i/ili PDV broj, naziv poslovnog subjekta, adresu, telefonski broj, e-mail adresu, ime i prezime odgovorne osobe (potpisnika).

-za poreskog punomoćnika: poreski identifikacioni broj (PIB) i/ili PDV broj, naziv poslovnog subjekta, adresu, telefonski broj, e-mail adresu, ime i prezime odgovorne osobe (potpisnika).

Stranac (pravno i fizičko lice) kao davalac punomoćja koji ima imovinu u CG i koji ostvaruje prihod u CG je dužan da preko prijave JPR, a preko svog poreskog punomoćnika podnese zahtjev za dodjelu identifikacionog broja za nerezidenta, područnoj jedinici Poreske uprave.

Inače, sve što nije regulisano posebnim postupkom (Zakonom o poreskoj administraciji) primjenjuju se norme Zakona o opštem upravnom postupku i ostalih posebnih propisa kao što je Zakon o obligacionim odnosima.

Članom 85 Zakona o obligacionim odnosima ("Sl.list CG", br.47/08 i 04/11) je propisano da je:

- punomoćje ovlašćenje za zastupanje koje vlastodavac pravnim poslom daje punomoćniku.
- Postojanje i obim punomoćja su nezavisni od pravnog odnosa na čijoj je podlozi punomoćje dato.
- Punomoćnik može biti i pravno lice.

Član 86 navedenog zakona je propisano da je forma propisana zakonom za neki ugovor ili koji drugi pravni posao važi i za punomoćje za zaključenje tog ugovora, odnosno za preduzimanje tog posla.

Obim ovlaštenja je propisan članom 87 navedenog zakona, i to:

- (1) Punomoćnik može preduzimati samo one pravne poslove za čije je preduzimanje ovlašten.
- (2) Punomoćnik kome je dato opšte punomoćje može preduzimati samo pravne poslove koji spadaju u redovno poslovanje.
- (3) Posao koji ne spada u redovno poslovanje može punomoćnik preduzeti samo ako je posebno ovlašten za preduzimanje tog posla, odnosno vrste poslova među koje on spada.
- (4) Punomoćnik ne može bez posebnog ovlaštenja za svaki pojedini slučaj preuzeti mjeničnu obavezu, zaključiti ugovor o jemstvu, o poravnanju, o izbranom sudu, kao ni odreći se nekog prava bez naknade.

Član 26a Zakona o poreskoj administraciji, je propisano da sekundarna poreska obaveza nastaje kada je lice odgovorno za dospelu poresku obavezu drugog poreskog obveznika ili za dospelu sekundarnu poresku obavezu drugog poreskog obveznika.

Prema stavu 2 tačka 3 ovog člana Zakona, odgovornim licem u smisli navedene odredbe Zakona smatra se lice koje je odgovorno za sačinjavanje finansijskih iskaza i vjerodostojnost poslovnih knjiga poreskog obveznika, ako je svojim radnjama i bez dužne pažnje umanjilo poslovne prihode u odnosu na stvarne prihode, a što je prouzrokovalo umanjenje poreske obaveze.

Članom 36 stav 8 Zakona o poreskoj administraciji poreski obveznik ili njegov punomoćnik potpisuje poresku prijavu pod prijetnjom kazne za krivokletstvo. Odgovornost u tom slučaju snosi i stručno lice koje je sačinilo poresku prijavu ili njen dio. Stručno lice je dužno da prilikom potpisa unese i svoj PIB.

Odredbama člana 45 Zakona o opštem upravnom postupku ("Sl. list RCG", br. 60/03, i "Sl. list CG", br.73/10 ... 32/11) je propisano da stranka, odnosno njen zakonski zastupnik može odrediti punomoćnika koji će zastupati stranku u postupku, osim u radnjama u kojima je potrebno da sama stranka daje izjave. Radnje u postupku koje punomoćnik preduzima u granicama punomoćja imaju isto pravno dejstvo kao da ih je preduzela sama stranka, odnosno njen zakonski zastupnik. Članom 49 Zakona propisano da je za obim punomoćja, ovlaštenog punomoćnika mjerodavna sadržina punomoćja. Punomoćje se može dati za čitav postupak ili samo za pojedine radnje, a može se i vremenski ograničiti. Na pitanja u vezi s punomoćjem koja nijesu uređena ovim zakonom shodno se primjenjuju odredbe zakona kojima je uređen parnični postupak.

Zakon o odgovornosti pravnih lica za krivična djela ("Sl. list RCG", br. 02/07, ... 39/16) u članu 3, propisuje da pravna lica mogu odgovarati za krivična djela iz posebnog dijela Krivičnog zakonika Crne Gore i za druga krivična djela propisana posebnim zakonom, ako su ispunjeni uslovi za odgovornost pravnog lica propisani ovim zakonom.

U smislu navedene odredbe zakona, pravno lice i odgovorno lice u pravnom licu imaju sljedeće značenje:

- pravno lice je privredno društvo, strano društvo i dio stranog društva, javno preduzeće, javna ustanova, domaća i strana nevladina organizacija, investicioni fond, drugi fond (osim fonda koji isključivo vrši javna ovlaštenja), sportska organizacija, politička partija, kao i drugo udruženje ili organizacija koje u okviru svog poslovanja stalno ili povremeno ostvaruje ili pribavlja sredstva i njima raspolaže;
- odgovorno lice je fizičko lice kome su povjereni određeni poslovi u pravnom licu, lice koje je ovlašteno da postupa u ime pravnog lica, kao i lice za koje se osnovano može pretpostaviti da je ovlašteno da postupa u ime pravnog lica. Odgovorno lice je i fizičko lice koje kao akcionar djeluje u ime pravnog lica.

Prema tome, imajući u vidu navedenu normativnu regulativu, licem odgovornim za tačnost podataka kod sačinjavanja poreske prijave smatra se poreski obveznik kao pravno lice, odgovorno lice u pravnom licu i stručno lice koje je sačinilo poresku prijavu, odnosno lice kome su povjereni ovi poslovi u pravnom licu, lice koje je ovlašćeno da postupa u ime pravnog lica, kao i lice za koje se osnovano može pretpostaviti da je ovlašćeno da postupa u ime pravnog lica.

Obaveza plaćanja i način obračuna poreza na nepokretnosti

Broj: 03/2-15002/2-18

Podgorica, 20. avgusta 2018.godine

Obaveza plaćanja i način obračuna poreza na nepokretnosti uređuje se odredbama Zakona o porezu na nepokretnosti ("Sl.list RCG", br.65/01...69/03 i "Sl.list CG", br.75/10...44/17). Poslovi utvrđivanja, naplate i kontrole poreza na nepokretnosti su u nadležnosti jedinica lokalne samouprave (opština) na čijoj teritoriji se nepokretnost nalazi.

Poreska uprava CG (u čijoj su nadležnosti poslovi utvrđivanja, naplate i kontrole poreza na promet nepokretnosti) nema bilo kakve ingerencije u vezi sprovođenja zakona kojim se uvodi obaveza po osnovu poreza na nepokretnosti. Stoga preporučujemo da odgovor na Vaše pitanja ponovo potražite kod nadležne opštine.

Napominjemo da organi lokalne uprave, prema odredbama Zakona o lokalnoj samoupravi ("Sl.list CG", br.02/18), rješavaju u prvostepenom upravnom postupku o pravima, obavezama i pravim interesima fizičkih lica, pravnih lica i drugih stranaka, dok Glavni administrator vrši poslove drugostepenog organa u upravnim stvarima iz nadležnosti organa lokalne uprave.

Broj: 03/2-16204/2-18

Podgorica, 24.avgusta 2018.godine

U postupku za utvrđivanje poreza na promet nepokretnosti, sticalac nepokretnosti podnosi nadležnom poreskom organu (prema mjestu gdje se ta nepokretnost nalazi) prijavu za obračun poreza na promet nepokretnosti (Obrazac-PR-OPPN).

Obrazac Prijave za obračun poreza na promet nepokretnosti (PR-OPPN) nalazi se portalu Poreske uprave [www.poreskauprava@gov.me] u okviru odjeljka "biblioteka-obraci".

Porez na promet nepokretnosti utvrđuje se rješenjem nadležnog poreskog organa. Činjenično stanje od uticaja na postojanje i visinu poreske obaveze po osnovu poreza na promet nepokretnosti u svakom konkretnom slučaju, na osnovu pruženih dokaza, cijeni nadležni poreski organ (područna jedinica/ekspozitura)-prema mjestu gdje se ta nepokretnost nalazi. Uz prijavu se, pored akta o sticanju nepokretnosti, prilaže i druga potrebna dokumentacija po zahtjevu službenog lica koje vodi upravni postupak.

Adrese (kontakt) područnih jedinica/ekspozitura Poreske uprave CG, možete naći na portalu Poreske uprave [www.poreskauprava@gov.me] u okviru odjeljka "kontakt".

Kako bi pružili više informacija o kontaktu sa nadležnom područnom jedinicom Poreske uprave, potrebno je da dostavite podatke gdje se nalazi nepokretnost koja je predmet prometa.

Informacije za kampanju "Budi odgovoran"

Broj: 03/2-15088/2-18

Podgorica, 20. avgusta 2018. godine

Nepravilnost-neizdavanje fiskalnih računa najbolje je proslijediti inspekciji putem mobilne aplikacije "Budi odgovoran".

Naime, kampanja "Budi odgovoran", koju je pokrenulo Ministarstvo finansija i Kancelarija Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) još krajem 2013.godine, ima za cilj da doprinese većem uključivanju građana u borbu protiv sive ekonomije. Ukoliko građani primijete nepravilnosti poput neizdavanja fiskalnih računa, rada na crno, netačnog obračuna poreskih obaveza i pogrešne primjene poreskih propisa i sl. pozvani su da ih prijave inspekciji. Ostavljene su tri mogućnosti prijave -putem mobilne aplikacije Budi odgovoran, www.budiodgovoran.me ili pozivom na broj 19707 kol centra Poreske uprave ili pozivom na broj 080 555 555 Uprave za inspekcijske poslove.

Odgovor, odnosno ishod inspekcijskog nadzora kod konkretnog subjekta nadzora možete nadalje potražiti na sajtu [www.budiodgovoran.me].